

### III. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA

#### ORZECZNICTWO IZBY KARNEJ I IZBY WOJSKOWEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO

##### *Kodeks karny*

*Art. 1.* Wniosek o znikomości społecznego niebezpieczeństwa czynu musi być oparty łącznie na okolicznościach przedmiotowych i podmiotowych. Jeżeli zarówno efekt przedmiotowy czynu, jego szkodliwość społeczna, jak i wina sprawcy są nikłe, to wypadkowa obu składników, wyrażająca się w stopniu społecznego niebezpieczeństwa czynu spada poniżej tego poziomu, którego osiągnięcie w konkretnej sprawie stanowi o przestępności czynu.

Wprawdzie dla oceny czy przypisany oskarżanemu czyn — ze względu na stopień społecznego niebezpieczeństwa — stanowi przestępstwo, czy też nie, poprzednia wielokrotna karalność oskarżonego za przestępstwo podobne nie ma znaczenia, to jednak o znikomości społecznego niebezpieczeństwa czynu nie decyduje sam efekt przedmiotowy czynu, lecz również inne okoliczności (14 XI 1972 r. — V KRN 346/72).

*Art. 7.* Warunkiem przyjęcia, że sprawca czynu działał z zamiarem ewentualnym, jest ustalenie, iż — po pierwsze — sprawca miał świadomość, że podjęte działanie może wyczerpać przedmiotowe znamiona ustawy karnej i — po drugie — sprawca akceptuje sytuację, w której czyn wyczerpie przedmiotowe znamiona przestępstwa w postaci aktu woli polegającego na godzeniu się z góry z takim stanem rzeczy, przy czym zgody na skutek nie można się domniemywać czy domyślać, lecz należy wykazać, że stanowiła ona jeden z elementów zachodzących w psychice sprawcy (6 II 1973 r. — V KRN 569/72).

*Art. 22.* Przekroczenie obrony koniecznej musi być zawinione, a więc sprawca musi mieć świadomość i co najmniej godzić się na to, że używa nadmiernego środka obrony dla odparcia bezpośredniego bezprawnego zamachu na jakiegokolwiek dobro społeczne lub jakiegokolwiek dobro jednostki, lub że jego działanie jest niewspółmierne w stosunku do napadu (11 VIII 1972 r. — II KR 109/72).

*Art. 36.* W sytuacji, gdy nie można przyjąć, iż sprawca przestępstwa z art. 241 k.k. udzielając lub obiecując udzielić osobie określonej w art. 239 i 240 k.k. korzyść majątkową lub osobistą, działał w celu osiągnięcia dla siebie lub osoby z nim powiązanej korzyści majątkowej, a korzyść osiągnęła tylko osoba wymieniona w art. 239 i 240 k.k., przepis art. 36 § 3 k.k. nie daje podstawy do wymierzenia takiemu sprawcy z art. 241 k.k. — obok kary pozbawienia wolności — kary grzywny (17 I 1973 r. — IV KR 326/72).

*Art. 60.* Brak racjonalnych podstaw do łagodniejszego traktowania przestępcy powrotnego, który dopuścił się czynu poważniejszego od poprzedniego, bo naruszającego dwa lub nawet więcej dóbr chronionych przez prawo, od sprawcy powracającego do przestępstwa o takim samym lub nawet mniejszym „ciężarze gatunkowym”. Właśnie bowiem przestępcę „powracający” do poważniejszego przestępstwa

— wymaga surowszego, a nie łagodniejszego ukarania (Siedmiu Sędziów 9 I 1973 r. — V KRN 444/72).

*Art. 60.* W wypadku warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności karę tę — w rozmiarze podlegającego zaliczeniu na jej poczet tymczasowego aresztowania — uważa się za odbytą i mogącą stanowić podstawę do przyjęcia powrotu do przestępstwa dopiero wtedy, gdy nastąpiło prawomocne zarządzenie jej wykonania, a skazany popełnił podobne przestępstwo umyślne w ciągu 5 lat po-tym zarządzeniu (22 III 1973 r. — VI KZP 74/72).

*Art. 137.* Do istoty przestępstwa polegającego na umyślnym spowodzeniu niebezpieczeństwa katastrofy należy podjęcie przez sprawcę ze świadomością i wolą takiego działania, które w normalnym biegu wydarzeń musi obiektywnie doprowadzić do sytuacji bezpośrednio grożącej powstaniem katastrofy. O ile do katastrofy nie dochodzi, to ocena winy sprawcy powinna nastąpić przy uwzględnieniu sytuacji przez niego wytworzonej, tj. momentu, w którym dopiero niezależnie od woli i intencji sprawcy podjęto działanie zapobiegawcze (10 X 1972 r. — V KRN 331/72).

*Art. 138.* Pojęcia „mienie znacznej wartości” i „mienie w znacznych rozmiarach” nie mogą być uważane za równoznaczne. Przepisy art. 138 i 139 k.k. nawiązują nie do wartości mienia, lecz przede wszystkim do jego rozmiarów, co nie musi się bynajmniej pokrywać (6 III 1972 r. — III KR 1/72).

*Art. 145.* Fakt, że współuczestnik ruchu drogowego narusza obowiązujące w tym ruchu przepisy, nie może mieć większego znaczenia dla odpowiedzialności sprawcy wypadku drogowego (art. 145 k.k.), jeżeli sprawca ten będąc świadom tego faktu nie wyciągnął mimo istniejącej ku temu możliwości, odpowiednich wniosków dla własnego zachowania się w ruchu drogowym (6 XI 1972 r. — Rw1106/72).

*Art. 147.* Przepis art. 147 § 2 k.k. obejmuje swą dyspozycją także czynność zawodową polegającą na prowadzeniu w warunkach w nim określonych pojazdu mechanicznego Siedmiu Sędziów 15 II 1973 r. — VI KZP 66/72).

*Art. 159.* Użyte w przepisie art. 159 k.k. sformułowanie: „kto biorąc udział w pobiciu...” oznacza takie działanie co najmniej dwóch sprawców, którzy w czasie zbiorowo przedsięwziętej akcji uderzają lub kopią inną osobę, względnie inne osoby (7 XI 1972 r. - R w 1121/72).

*Art. 166.* Dla ustalenia istoty przestępstwa określonego w art. 166 k.k., konieczne jest stwierdzenie, że groźba wzbudziła w zagrożonym obawę, że będzie ona spełniona, a zatem wzbudzenie obawy w zagrożonym należy oceniać subiektywnie, nie zaś z punktu widzenia obiektywnego niebezpieczeństwa realizacji groźby (26 I 1973 r. — III KR 284/72).

*Art. 202.* Przepis art. 202 k.k. nie wymaga, aby porozumienie, o którym mowa w tym przepisie, było zawarte w odpowiedniej formie. Dla bytu przestępstwa z art. 202 k.k. wystarczy porozumienie przez podjęcie wspólnego działania, jeśli nawet porozumienie to nie miało charakteru umowy. Zgodność woli w działaniu, a nie w składaniu deklaracji, świadczy bowiem o istnieniu porozumienia między sprawcami przestępstwa. Nie chodzi przy tym o to, aby działanie w porozumieniu odbywało się zawsze między tymi samymi uczestnikami. Zwłaszcza przy przestępstwach wieloczynowych wystarczy nawet zmienny skład uczestników, byle tylko każdy z nich miał świadomość, że zagarniając mienie społeczne, działa wspólnie z innymi sprawcami. Dla istnienia przestępstwa z art. 202 k.k. nie jest też istotne, czy poszczególni sprawcy dokonują takich samych działań czy też odmiennych.

Istotne jest natomiast, aby każdy sprawca zdawał sobie z tego sprawę, że jego działanie jest wkładem w zagarnianie mienia społecznego, dokonywane przez co najmniej trzy osoby (10 I 1973 r. — III KR 149/72).

*Art. 202.* Przez sformułowanie „zagarnia w porozumieniu” należy rozumieć porozumienie dokonane między współsprawcami, co do ich współdziałania w zagarnięciu mienia społecznego. Dla bytu tego porozumienia między współsprawcami wystarczą czynności konkludentne. Porozumienie nie musi obejmować wysokości kwoty, wystarczy przyjęcie dorozumiane, że zagarnięcie ma objąć jakąś znaczną kwotę.

Dla bytu przestępstwa z art. 202 § 2 k.k. nie jest istotne, czy i w jaki sposób dzielą się uczestnicy (współsprawcy) przestępstwa, którzy działali w porozumieniu, zagarniętym mieniem. Wystarczy, że szkoda, która w takim przypadku powstała w mieniu społecznym, a ściślej wartość tego mienia — przekracza 100 000 zł. Każdy sprawca przestępstwa w razie zaistnienia przesłanek przewidzianych w art. 202: § 2 k.k. podlega karze na podstawie tego przepisu (2 X 1972 r. — IV KR 160/72).

*Art. 215.* Działanie przestępne, określone w przepisie art. 215 § 1 i § 2 k.k., musi być umyślne. Sprawca tego czynu powinien mieć świadomość i co najmniej godzić się na to, że rzecz przez niego nabywana lub przyjmowana została uzyskana za pomocą przestępstwa. Dla przypisania zaś paserstwa nieumyślnego z art. 216 k.k. sprawca powinien i może na podstawie towarzyszących transakcji okoliczności przewidzieć, że rzecz została uzyskana za pomocą przestępstwa.

Nie wystarczy do zakwalifikowania czynu z art. 215 lub 216 k.k. świadomość sprawcy, pochodzenia przedmiotu z nielegalnego źródła, czy też powinności i możliwości przypuszczenia, że przedmiot ten pochodzi z nielegalnego źródła. Wskazane wyżej elementy winy z art. 215 lub 216 k.k. muszą wyraźnie wynikać z zebranych dowodów w sprawie (23 III 1973 r. — IV KR 215/72).

*Art. 234.* Członek Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej korzysta ze szczególnej wzmoczonej ochrony prawnej, przewidzianej w art. 234 k.k. tylko wtedy,, gdy czynna napaść została dokonana na niego w związku i w czasie wykonywania przez niego zadań, wynikających z przynależności do tej organizacji.

W wypadku natomiast dokonania czynnej napaści na członka ORMO w związku z wykonywaniem przez niego tych zadań, ale nie w czasie ich wypełniania, korzysta on — na równi z innymi funkcjonariuszami publicznymi — ze wzmoczonej ochrony prawnej, określonej w art. 233 k.k. (20 XII 1972 r. — VI KZP 63/72).

*Art. 258.* Przestępstwo z art. 258 k.k. może przybrać postać przestępstwa trwałego, jeżeli sprawca działając w celu udaremnienia wykonania orzeczenia sądu lub innego organu państwowego ukrywa mienie zajęte lub zagrożone zajęciem i ten bezprawny stan utrzymuje (20 XII 1972 r. — 8 VI KZP 61/72).

### *Kodeks postępowania karnego*

*Art. 30.* Prokurator, który sporządził oraz podpisał akt oskarżenia, jest stroną w rozumieniu art. 30 § 1 pkt 2 k.p.k., choćby sam nie wniósł tego aktu oskarżenia i nie popierał go osobiście przed sądem (20 XII 1972 r. — VI KZP 67/72).

*Art. 166.* Określenie „odpowiedzialność karna” użyte w art. 166 § 1 k.p.k. obejmuje zarówno odpowiedzialność za przestępstwo, jak i za wykroczenie (Siedmiu Sędziów 5 IV 1973 r. — VI KZP 80/72).

*Art. 282.* W postępowaniu toczącym się na podstawie art. 282 § 1 k.p.k. o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym albo w innym odpowiednim zakładzie sprawcy czynu zabronionego, którego dopuścił się on w stanie niepoczytalności określonej

w art. 25 § 1 k.k., pokrzywdzonemu nie przysługuje zażalenie na postanowienie sądu odmawiające umieszczenia sprawcy w takim szpitalu lub zakładzie (12 V 1972 r. — VI KZP 4/72).

*Art. 346.* Przepis art. 60 k.k. jako norma części ogólnej kodeksu karnego, tworząca szczególne obostrzenie kary, wymaga procesowego uprzedzenia oskarżonego, jeżeli w akcie oskarżenia przepis ten nie zostanie powołany, a sąd dojdzie do wniosku, że należy skazać w warunkach recydywy. Przepis art. 60 jest zatem elementem z zakresu prawidłowej kwalifikacji prawnej czynu (26 IX 1972 r. — V KRN 384/72).

*Art. 360.* Orzeczenie przewidzianego w art. 49 k.k. lub w ustawach szczególnych przypadku przedmiotów majątkowych może nastąpić w formie postanowienia, jeśli przedmioty te są dowodami rzeczowymi, a wyrok nie zawiera co do nich rozstrzygnięcia (art. 368 k.p.k.) 20 XII 1972 r. — VI KZP 56/72).

*Art. 363.* Przepis art. 363 § 1 k.p.k. jest normą instrumentalną, stanowi więc jedynie podstawę procesową do zasądzenia z urzędu odszkodowania pieniężnego, odpowiadającego wartości zagarniętego mienia, gdy pokrzywdzona instytucja nie wytoczyła powództwa cywilnego. Z uwagi na ten charakter art. 363 § 1 k.p.k. zasądzenie odszkodowania pieniężnego może nastąpić tylko wtedy, gdy roszczenie wynikające z przestępstwa nie wygasło, co regulują przepisy kodeksu cywilnego (11 II 1972 r. — IV KR 275/71).

*Art. 395.* Rozstrzygnięcie o chuligańskim charakterze umyślnego występku jest elementem orzeczenia o winie, a więc oskarżyciel posiłkowy może w myśl art. 395 k.p.k. zaskarżyć wyrok i domagać się w rewizji przypisania chuligańskiego charakteru czynu przez sąd drugiej instancji (14 VI 1972 r. — VI KZP 6/72).

*Art. 372.* Ustawa uzależnia orzeczenie warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności od uwzględnienia zawsze dwóch przesłanek: podmiotowej (pozytywnej prognozy kryminologicznej sprawcy czynu przestępnego nie wymagającego efektywnego odbycia kary dla osiągnięcia jego resocjalizacji) i przedmiotowej (oceny mniejszego stopnia -społecznego niebezpieczeństwa przypisanego czynu i zbędności realizacji wymagań zapobieżenia ogólnego za pomocą wykonania wymierzonej kary pozbawienia wolności).

Sąd powinien zatem baczyc, aby w konkretnej sprawie na przeszkodzie do zastosowania instytucji warunkowego skazania nie stały względy na społeczne oddziaływanie kary (art. 73 § 2 k.k.). W związku z tym istnieje procesowy obowiązek sądu należytego, w myśl przepisu art. 372 § 2 k.p.k. uzasadnienia w wyroku orzeczenia dotyczącego warunkowego zawieszenia wykonania wymierzonej kary pozbawienia wolności.

Motywy wyroku powinny zawierać rozważenie przez sąd obydwu powołanych wyżej przesłanek i wyraźnie wskazać, że dodatnia prognoza społeczna sprawcy przemawiała w konkretnej sprawie za warunkowym jego skazaniem, a względy na społeczne oddziaływanie kary nie stały temu na przeszkodzie (19 I 1973 r. — IV KR 323/72).

*Art. 436.* Upoważnienie ustawy do przekazania sprawy z oskarżenia prywatnego sądowi społecznemu w celu przeprowadzenia postępowania pojednawczego oznacza, że sąd społeczny przeprowadza takie postępowanie w zastępstwie sądu państwowego, wobec czego niestawiennictwo oskarżyciela prywatnego przed sądem społecznym pociąga za sobą takie same skutki, jak niestawiennictwo przed sądem państwowym.

O niestawiennictwie bez usprawiedliwionej przyczyny w rozumieniu art. 439

§ 1 k.p.k. można mówić dopiero wtedy, gdy zostanie stwierdzone, że oskarżyciel prywatny został o posiedzeniu pojedynczym zawiadomiony prawidłowo, na posiedzenie to się nie stawił i niestawiennictwa swego bądź w ogóle, bądź należycie nie usprawiedliwił (30 XI 1972 r. — VI KZP 47/72).

Opracował  
Stefan Kalinowski

## ORZECZNICTWO GŁÓWNEJ KOMISJI ARBITRAŻOWEJ

*Kodeks cywilny (Dz. U. nr 16, poz. 93).*

*Art. 117 § 3.* Uznanie roszczenia przez dłużnika nie stanowi samo przez się podstawy do nieuwzględnienia terminu przedawnienia.

Z motywów uzasadnienia:

... Samo uznanie roszczenia pozwanej przez stronę powodową nie jest taką wyjątkową okolicznością. W obrocie gospodarczym przywiązuje się szczególną wagę do szybkości i terminowości rozliczeń. Znalazło to wyraz m. in. w postanowieniu art. 123 § 2 k.c., w myśl którego „w stosunkach między jednostkami gospodarki społecznej, które podlegają państwowemu arbitrażowi gospodarczemu, uznanie roszczenia nie przerywa biegu terminu przedawnienia”. Przyjęcie zaś, że uznanie roszczenia jest samo przez się okolicznością uzasadniającą nieuwzględnienie wpływu terminu przedawnienia, prowadziłoby do obejścia tego przepisu kodeksu cywilnego ... (7 II 1972 r. BO-10884/71).

*Art. 120.* Gdy umowa stron nie określa terminu, w którym odbiorca winien zgłosić się po odbiór towaru, a dostawca terminu takiego nie wskaże w powiadomieniu o przygotowaniu przedmiotu dostawy do odbioru, należy przyjąć, że umowa dostawy zostaje wykonana w dacie dojścia do odbiorcy powiadomienia o gotowości przedmiotu dostawy do odbioru.

Z motywów uzasadnienia:

... Roszczenie o zapłatę należności za dostawę staje się wymagalne w dacie wykonania umowy. Wykonanie umowy następuje poprzez wydanie przedmiotu dostawy lub postawienie przedmiotu dostawy do wyłącznej dyspozycji odbiorcy.

Jeżeli strony uzgodnią w umowie, że przedmiot dostawy zostanie odebrany u dostawcy, a odbiorca mimo powiadomienia go przez dostawcę o przygotowaniu przedmiotu dostawy do odbioru, nie zgłosi się po odbiór w terminie przewidzianym w umowie albo w terminie wyznaczonym przez dostawcę, za datę wykonania umowy dostawy uważa się datę, w której termin ten upłynął (§ 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Finansów z 26 V 1971 r. w sprawie form rozliczeń z tytułu umów sprzedaży, umów dostawy, zlecenia i innych umów pomiędzy jednostkami gospodarki społecznej (Dz. U. nr 14, poz. 137).

Gdy umowa stron nie określa terminu, w którym odbiorca, winien zgłosić się po odbiór towaru, a dostawca terminu takiego nie wskaże w powiadomieniu o przygotowaniu przedmiotu dostawy do odbioru, należy przyjąć, że umowa dostawy zostaje wykonana w dacie dojścia do odbiorcy powiadomienia o gotowości przedmiotu dostawy do odbioru... (30 XII 1972 r. BO-6239/72).

*Art. 120 i 441 § 2.* W stosunkach między dłużnikami solidarnymi, jeżeli szkoda była wynikiem działania lub zaniechania kilku osób, ten, który szkodę naprawił,

może żądać od pozostałych zwrotu odpowiedniej części i to od chwili zapłaty poszkodowanemu należnego mu odszkodowania. (7 VII 1972 r. III-4062/73).

*Art. 544 i 548.* Eksporter obowiązany jest zapłacić krajowemu sprzedawcy za wydany towar także wówczas, gdy przesyłka na skutek ukrytych wad wagonu uległa uszkodzeniu i nie została wysłana za granicę.

Z motywów uzasadnienia:

...W braku odmiennej umowy stron, zgodnie z zasadą wynikającą z treści art. 544 i 548 k.c. wydanie towaru następuje z chwilą nadania do przewozu i od tego momentu przechodzą na nabywcę korzyści i ciężary związane z rzeczą oraz niebezpieczeństwo przypadkowej utraty lub uszkodzenia. Tym samym na nabywcę ciąży obowiązek zapłaty należności za wykonaną dostawę, gdyż z chwilą nadania do przewozu umowa została wykonana. Należałoby się tu powołać w drodze analogii na przepis § 17 ust. 3 ows eksportu, który przewiduje obowiązek zapłaty przez kupującego należności za wykonaną dostawę, jeżeli po nadaniu towaru do przewozu przesyłka zaginęła, a zabezpieczone zostały roszczenia do przewoźnika. Wreszcie na obowiązek zapłaty przez eksportera należności za wykonaną na jego rzecz dostawę wskazuje przepis § 9 i 10 ows eksportu, obciążający kupującego obowiązkiem ubezpieczenia towaru i dochodzenia odszkodowania od zakładu ubezpieczeń... (31 I 1972 r. HZ 11-13620/71).

*Art. 735 § 1 i 750.* Koszty reekspedycji wadliwego towaru poniesione przez odbiorcę stanowią wynagrodzenie za wykonanie zlecenia dostawcy, które odbiorcy przysługuje na zasadzie art. 735 § 1 i 750 k.c. Koszty te nie mieszczą się w granicach odszkodowania umownego za dostawę wadliwego towaru. (4 I 1972 r. I Wa 19891/71).

*Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. nr 26, poz. 148).*

§ 78. Od zarządzeń odmawiających wznowienia postępowania nie służy stronie zażalenie. Dopuszczalne jest natomiast ponowne wystąpienie z wnioskiem o wznowienie postępowania, jednakże wniosek ten musi być złożony przed upływem dwu lat od uprawomocnienia się orzeczenia.

Z motywów uzasadnienia:

...Zgodnie z § 78 przepisów o postępowaniu arbitrażowym (Rozporządzenie RM z 3 V 1960 r. w sprawie organizacji państwowych komisji arbitrażowych i trybu postępowania arbitrażowego (Dz. U. 1960, nr 26, poz. 148) Minister Finansów lub Prezes GKA może z urzędu lub na wniosek strony wznowić postępowanie zakończone prawomocnym orzeczeniem. Instytucja wznowienia postępowania uregulowana jest w postępowaniu arbitrażowym w sposób szczególny. Decyzja dotycząca wznowienia należy do organu sprawującego nadzór nad komisjami arbitrażowymi, a więc Ministra Finansów i Prezesa GKA. Wniosek nie podlega więc rozpoznaniu w trybie procesowym. (30 XI 1971 r. BO-W-55/71).

*Zarządzenie Przewodniczącego Komisji Planowania przy Radzie Ministrów z 7 X 1966 r. w sprawie ogólnych warunków umów sprzedaży oraz umów dostawy w obrocie krajowym pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej (MP nr 57, poz. 276 zm. MP ex 1969, nr 36, poz. 285, MP ex 1970, nr 29, poz. 241).*

§ 2 ust. 1. Zarządzenia oraz § 50 ust. 1 ows. Ustalony w porozumieniach system kar umownych, regulujący w sposób szczególny — odmienny niż w ows — wysokość i zasady ich stosowania, jest wyrazem uzgodnień kierowników resortów. Je-

żeli więc porozumienia ustalają wyższe kary niż przewidziane w ows., to nie narusza to bezwzględnie obowiązujących przepisów w tym zakresie; przepisy te bowiem nie pozwalają jedynie na ograniczenie lub wyłączenie odpowiedzialności (§ 2 ust. 1 zarządzenia Przewodniczącego Komisji Planowania z 7 X 1966 r. MP nr 57, poz. 276 z późn. zm.), dopuszczając ustalenie w umowach (a więc i w obowiązujących porozumieniach) kar wyższych (§ 50 ust. 1 ows). (25 X 1972 r. 1-2955/72).

§ 54a ust. 1 pkt 2. O ile w partii towaru odbieranej na podstawie próbki reprezentatywnej możliwe jest oddzielenie towaru wadliwego od towaru wolnego od wad, strony mogą umówić się, że kary umowne liczone będą od wartości sztuk wadliwych zamiast stosowania kar od wartości całej partii. (11 IV 1972 r. — 1-3031/72).

*Instrukcja w sprawie postępowania przy zawieraniu i wykonywaniu umów sprzedaży i dostawy (MP nr 57, poz. 277 z późn. zm.).*

§12 ust. 1. 1. Porozumienie zawarte przez jednostkę nadrzędną stanowi decyzję zobowiązującą przedsiębiorstwa podporządkowane wymienione w porozumieniu do działania zgodnie z ustaleniami tego porozumienia, zaś dla jednostek nie podporządkowanych wskazanych w nim stwarza uprawnienia do domagania się od zobowiązanego do działania zgodnie z zasadami porozumienia.

2. Jeżeli w umowie zawieranej w trybie porozumienia strony przez zgodne oświadczenia woli nie wyłączyły lub odmiennie nie uregulowały zagadnień objętych porozumieniem, postanowienia porozumienia stanowią treść umowy.

Z motywów uzasadnienia:

...Dnia 1 IX 1968 r. zostało zawarte pomiędzy Zjednoczeniami Przemysłu Wełnianego i Przemysłu Odzieżowego porozumienie w sprawie trybu składania zamówień oraz organizacji giełd towarowych i realizacji dostaw artykułów wełnianych przeznaczonych do produkcji konfekcji. W paragrafie 1 ust. 2 tego porozumienia zostało zamieszczone postanowienie, że porozumienie obowiązuje przy dostawach tkanin wełnianych i wełnopodobnych produkowanych przez przedsiębiorstwa zgrupowane w Zjednoczeniu Przemysłu Wełnianego dla przedsiębiorstw przemysłu odzieżowego oraz przedsiębiorstw przemysłu terenowego i spółdzielni pracy zrzeszonych w Asortymentowych Zrzeszeniach Producentów Odzieży, przy czym w załączniku nr 1 do porozumienia, zawierającym listę odbiorców będących przedsiębiorstwami przemysłu drobnego zrzeszonymi w Asortymentowych Zrzeszeniach Producentów Odzieży, została wymieniona m. in. powodowa Spółdzielnia Pracy „Odzież” w M. Równocześnie § 8 tego porozumienia postanawia, że podpisywane przez dostawców i odbiorców umowy powinny ustalać m. in. podział dostaw kwartalnych na miesiące oraz że „określając wielkość dostaw w miesiącach dostawca zobowiązany jest do zachowania sukcesywności dostaw, tzn. dostawy w m-cu pierwszym nie powinny być niższe niż 25%, a za pierwszy i drugi miesiąc nie niższe niż 60% ilości zamówionych na kwartał” (§ 8 ust. 3).

Z powyższego wynika, że porozumieniem tym zawartym przez jednostkę nadrzędną producentów tkanin wełnianych i wełnopodobnych przemysłu kluczowego (Zjednoczenie Przemysłu Wełnianego) został nałożony na tych producentów, a więc m. in. na pozwane Zakłady Przemysłu Wełnianego, obowiązek zachowania określonej w tym porozumieniu sukcesywności dostaw realizowanych tak dla przedsiębiorstw odzieżowych przemysłu kluczowego (zgrupowanych w Zjednoczeniu Przemysłu Odzieżowego), jak i przemysłu terenowego oraz spółdzielni pracy wymienionych na liście odbiorców zrzeszonych w Asortymentowych Zrzeszeniach Producentów Odzieży. Tym samym odbiorcom tkanin wymienionym w tym porozumieniu, przy zawieraniu umów w trybie tego porozumienia, przysługiwało uprawnienie żądania realizowania dostaw w zachowaniu sukcesywności ustalonej w § 8 ust. 3 porozumienia...

... Strony mogą za wzajemną zgodą wyłączyć z wyjątkiem postanowień bezwzględnie obowiązujących, stosowanie postanowień porozumienia w całości lub w części. Jeśli więc w zawieranej w trybie porozumienia umowie realizacja dostaw nie została wyraźnie uregulowana przez strony w sposób odmienny, postanowienia porozumienia w tym względzie stanowią warunki umowy... (28 VI 1971 r. 11-7191/71).

*Zarządzenie Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 11 II 1970 r. w sprawie ogólnych warunków umów o realizację inwestycji i o wykonanie remontów budowlanych (MP nr 7, poz. 66).*

§ 23. Milczenie generalnego wykonawcy nie może być uważane jako przyjęcie protokołu rozbieżności.

Z motywów uzasadnienia:

... Inwestor — jak to wyżej ustalono — podpisał umowę nr 10/71 z 8 II 1971 r., załączając jednocześnie protokół rozbieżności, w którym proponował ustalenie terminu dostarczenia dokumentacji projektowo-kosztorysowej na dzień 15 IV 1971 r. Ze sporem przedumownym o ustalenie terminu dostarczenia dokumentacji w trybie § 27 ogólnych warunków umów o realizację inwestycji i o wykonanie remontów budowlanych (MP 1970 nr 7, poz. 66) inwestor nie wystąpił do komisji arbitrażowej. Wobec powyższego należy uznać, że nie nastąpiło uzgodnienie między stronami umownego terminu dostarczenia dokumentacji. Milczenie generalnego wykonawcy nie może być bowiem uważane jako przyjęcie protokołu rozbieżności. Takiego skutku milczenia generalnego wykonawcy w kwestii zawarcia i treści umowy w stosunkach między inwestorem i generalnym wykonawcą przepisy owri nie przewidują. Jedynie w stosunkach między generalnym wykonawcą i podwykonawcą milczenie podwykonawcy, który otrzymał projekt umowy, równoznaczne jest co do skutków z oświadczeniem woli i powoduje, że umowę uważa się za zawartą na warunkach określonych w projekcie umowy (§ 132 owri). W stosunkach natomiast między inwestorem i generalnym wykonawcą umowa dochodzi do skutku w wyniku zgodnego oświadczenia woli obu stron na piśmie (§ 23 owri) albo w drodze orzeczenia komisji arbitrażowej (art. 64 kc)... (27 VII 1972 — 11-4348/72).

§ 60. Inwestor ma prawo, a nie obowiązek, dokonania odbioru przedmiotu umowy w przypadku stwierdzenia wad nie przeszkadzających w użytkowaniu wykonanej inwestycji.

Z motywów uzasadnienia:

... Stosownie do umowy stron przedmiotem odbioru końcowego miał być budynek mieszkalny nr 8 wraz z kompleksowym zagospodarowaniem i urządzeniem terenu. Pozwany wykonawca mógł zatem domagać się dokonania przez powoda inwestora odbioru końcowego dopiero po zakończeniu całości robót składających się na określony umownie przedmiot odbioru, tzn. po zakończeniu budowy budynku oraz robót zewnętrznych. Jak wynika ze znajdujących się w aktach protokołów z 2, 11 i 30 X 1971 r., pozwany nie zakończył w powyższych terminach całości robót zasadniczych ani w budynku, ani w zakresie zagospodarowania i ukształtowania terenu. Protokoły stwierdzają liczne usterki w budynku; wśród robót nie wykonanych i nie zakończonych wymienione zostały brak ukształtowania terenu, małej architektury, placów gospodarczych, niezakończenie dróg, chodników itp., a wśród usterek brak osprzętu elektrycznego, brak baterii wannowej, złe obsadzenie stolarki okiennej i drzwiowej, wadliwe wykonanie posadzek, tynków itd. Analiza powyższych protokołów uzasadnia przyjęcie, iż w grę wchodziły roboty nie zakończone oraz usterki o zakresie i charakterze utrudniającym w znacznym stopniu użytkowanie budynku. W tych warunkach powód zasadnie odmówił dokonania odbioru końcowego budynku, żądając całkowitego zakończenia robót oraz zlikwidowania

wania usterek i jako warunku dokonania odbioru budynku... (15 VI 1972 — 11-4702/72).

§ 70 pkt 1. Zwłoka inwestora w dostarczeniu projektu technicznego dla obiektu stwarza obowiązek zapłacenia wykonawcy kary umownej liczonej od wynagrodzenia za wykonanie obiektu, którego dotyczy dostarczony ze zwłoką projekt.

Z motywów uzasadnienia:

... Roszczenie powodowego wykonawcy z tytułu kar umownych za zwłokę w dostarczeniu dokumentacji należy zatem oceniać w świetle przepisów owri — załącznika nr 1 do zarządzenia Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych z 11 II 1970 r. w sprawie ogólnych warunków umów o realizację inwestycji i o wykonanie remontów budowlanych (MP nr 7, poz. 66).

Rewizja nadzwyczajna stoi na stanowisku, iż w przypadku, gdy w umowie uzgodniono kompleksowe dostarczenie wykonawcy dokumentacji dla całego zadania inwestycyjnego, zwłoka inwestora w dostarczeniu dokumentacji dla jednego lub kilku obiektów skutkuje obciążeniem go karą umowną liczoną od wynagrodzenia za wykonanie całego zadania. Stanowisko to nie znajduje potwierdzenia w treści § 70 pkt. 1 owri, który stanowi, że za zwłokę w dostarczeniu projektu technicznego lub umówionej jego części zamawiający płaci wykonawcy karą umowną w wysokości 0,02% wynagrodzenia należnego za wykonanie obiektów lub robót, których dotyczy projekt, za każdy dzień zwłoki. Przepis ten nie wprowadza zatem zróżnicowania podstawy wymiaru kary umownej w zależności od tego, czy w umowie uzgodniono dostarczenie dokumentacji łącznie dla całego zadania, czy też w częściach obejmujących obiekty budowlane i nie przewiduje liczenia kary umownej od wynagrodzenia za całe zadanie inwestycyjne w przypadku, gdy przy umownym zobowiązaniu kompleksowego dostarczenia dokumentacji dla zadania inwestor dostarcza ze zwłoką dokumentację dla jednego z obiektów. Podkreślić należy, iż w przypadku gdy nie należyte wykonanie zobowiązań inwestora pociąga za sobą obowiązek zapłacenia kary umownej liczonej od wynagrodzenia za zadania inwestycyjne, przepisy owri operują pojęciem wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy (vide § 70 pkt 2 i pkt 5 owri), podczas gdy w § 1 owri mowa jest o wynagrodzeniu za wykonanie Obiektów lub robót, których dotyczy projekt dostarczony ze zwłoką... (8 V 1972 r. — BO-13984/71).

§ 103. Wykonawca obowiązany jest wykonać objęte umową obiekty i roboty poza obiektami zgodnie z projektem technicznym, który doręczy mu inwestor w wykonaniu swych podstawowych obowiązków. Wykonawca może zatem skutecznie domagać się od inwestora zapłaty wynagrodzenia za wykonanie przedmiotu umowy w zakresie wynikającym z doręczonego mu projektu technicznego. (18 VIII 1972 r. — BO-3736/72).

*Uchwała nr 72 Rady Ministrów z 5 II 1963 r. w sprawie cen artykułów nietypowych i opłat za nietypowe usługi (roboty) przemysłowe wykonywane na rzecz jednostek gospodarki uspołecznionej (MP nr 17, poz. 96 z późn. zm.).*

§ 1 ust. 1 i 2. Artykuł, którego produkcja obejmuje serię normalnie stosowaną w tej grupie wyrobów, choćby artykuł ten nie był objęty obowiązującymi cennikami i produkowany był na warunkach technicznych określonych indywidualnie, nie może być uznany za nietypowy. (11 IX 1972 r. — BO-12628/71).

*Dekret z dnia 24 XII 1952 r. o przewozie przesyłek i osób kolejami Dz. U. nr 4, poz. 7 z 1953 r.).*

Art. 27 ust. 1 pkt 3 — zał. nr 4. Jeżeli kolej podczas planowej obsługi bocznic stwierdziła na bocznicy przeszkody uniemożliwiające zabranie próżnych wagonów,

użytkownik boczniccy nie jest zobowiązany do ponownego zawiadomienia kolei o gotowości wagonów do zabrania w trybie określonym przepisami DKP, obowiązany jest jednak powiadomić kolej o usunięciu przeszkody uniemożliwiającej zabranie wagonów, chyba, że kolej przy normalnym wykonywaniu czynności związanych z obsługą boczniccy mogła stwierdzić, że przeszkody już nie istnieją.

Z motywów uzasadnienia:

... Z powoływanych przez strony przepisów bocznicowych (zał. nr 4 do art. 27 ust. 1 pkt 3 DKP) regulujących kwestie związane z przewozem przesyłek przy korzystaniu z bocznic kolejowych i ustalających szczegółowy sposób i tryb zawiadomienia stacji obsługującej bocznicę o przygotowaniu do zabrania z punktu zdawczo-odbiorczego wagonów ładownych, jak też próżnych (§ 20 i 21), nie wynika obowiązek ponownego zawiadomienia w tym samym trybie o gotowości wagonów do zabrania w przypadku stwierdzenia przez Kolej przy zdawaniu wagonów nieprawidłowości uniemożliwiających ich zabranie.

Strony nie twierdziły również, żeby obowiązek taki wynikał z postanowień umowy bocznicowej.

Główna Komisja Arbitrażowa zatem miała podstawę do przyjęcia, że powodowe Przedsiębiorstwo nie było zobowiązane do ponownego doręczenia Kolei w określonej formie (na druku według ustalonego wzoru) zawiadomienia o gotowości wagonów do zabrania.

Należało natomiast przyjąć, że skoro Kolej wiążącą użytkownika boczniccy adnotacją, zamieszczoną w zawiadomieniu o gotowości wagonów, stwierdziła przeszkody uniemożliwiające ich zabranie, na powodowym Przedsiębiorstwie ciążył obowiązek powiadomienia stacji obsługującej bocznicę o usunięciu tych przeszkód. Wynika ten obowiązek z postanowienia art. 386 k.c. zobowiązującego jednostki gospodarki społecznej do jak najdalej idącego współdziałania zmierzającego do zapewnienia ekonomiczności obrotu i zabezpieczenia gospodarki narodowej przed stratami.

Od obowiązku powiadomienia Kolei o usunięciu przeszkód uniemożliwiających zabranie wagonów z punktu zdawczo-odbiorczego użytkownik boczniccy może być zwolniony jedynie w przypadku, gdy z konkretnych okoliczności wynika, że Kolej przy normalnym wykonywaniu czynności związanych z obsługą boczniccy mogła stwierdzić, iż przeszkody już nie istnieją... (18 II 1972 r. — BO-4699/71).

*Ustawa z dnia 23 I 1968 o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 3, poz. 6).*

*Art. 12 ust. 1.* Dla uznania inwalidą nie jest konieczne stałe (nieodwracalne) naruszenie sprawności organizmu; wystarczy, jeżeli takie naruszenie jest długotrwałe.

Z motywów uzasadnienia:

... Dla uznania inwalidą nie jest konieczne stałe (nieodwracalne) naruszenie sprawności organizmu; wystarczy, jeżeli takie naruszenie jest długotrwałe (p. art. 12 ust. 1 ustawy z 23 I 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin — Dz. U. nr 3, poz. 6). Potwierdza to treść § 34 rozporządzenia Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z 12 VIII 1968 r. w sprawie składu komisji lekarskich do spraw inwalidztwa i zatrudnienia... (Dz. U. nr 32, poz. 221). Zgodnie z tym przepisem badania kontrolne inwalidów przeprowadza się z urzędu co najmniej 1 raz w roku. Te badania kontrolne mają jednak na celu ustalenie czy danej osobie nadal przysługuje i w jakiej wysokości renta inwalidzka (art. 3 i nast. ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie wypadków przy pracy). Stąd użyte w powołanym przez odwołanie § 6 ust. 3 rozp. RM z 18 VI 1968 r. określenie: „ostateczne orzeczenie komisji lekarskiej” należy rozumieć w ten sposób, że jest nim orzeczenie ustalające nie tylko stałe, ale także długotrwałe inwalidztwo; jest nim

zatem każde orzeczenie o inwalidztwie, od którego nie przysługuje ani zainteresowanemu prawo odwołania, ani wojewódzkiemu inspektorowi orzecznictwa inwalidzkiego — prawo zarzutu (§§ 6, 7. i 8 rozp. RM z 12 VIII 1968 r. w sprawie ustroju, zakresu działania komisji lekarskich., — Dz. U. nr 31, poz. 206).

Przyjęcie innej, postulowanej w odwołaniu wykładni, prowadziłoby w konsekwencji do tego, że niemal żaden z poszkodowanych nie mógłby się domagać świadczeń przewidzianych w ustawie o świadczeniach pieniężnych, w razie wypadków przy pracy, gdyż „ostateczne”, tzn. zwalniające już od kontrolnego badania orzeczenie może być wydane tylko w stosunku do osób, które doznały kalectwa, określonego w załączniku do pow. rozp. Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac z 12 VIII 1968 r., osób, które ukończyły 55 (kobiety) lub 60 (mężczyźni) lat oraz osób, u których inwalidztwo trwa co najmniej 15 lat (§ 36 pow. rozp. Przewodniczącego Komitetu Pracy i Płac).

Postulowana przez PZU wykładnia, praktycznie prowadząca do pozbawienia osób, które ulegają wypadkom przy pracy, wszelkich świadczeń przyznanych im ustawą o świadczeniach pieniężnych w razie wypadków przy pracy, nie może być przyjęta... (11 VIII 1972 r. — III-7907/72).

*Opracował*  
*Zenon Kłafkowski*